

„kinövi” gyermekük ezeket. Az ASD esetében azonban fontos a korai felismerés és beavatkozás. Megfelelő segítséggel, fejlesztéssel, terápiával ugyanis javítani lehet a gyerek esélyeit a fejlődési késések, lemaradások finomítására, legyőzésére. A potenciális „címke felragasztása” kevésbé fontos; a lényeg a tünetek szakszerű kezelése.

A diagnosztizálás első fázisa a szülői interjú, ami fontos háttérinformációkat kínál a gyermekről. A szülők beszámolnak arról, hogy mi történik, illetve történt a gyermek fejlődésében és viselkedésében. A fennálló sajátos fejlődési problémák megoldására orvosi értékelés is szükséges, ami általános fizikai, neurológiai, laboratóriumi, genetikai, pszichiátriai vizsgálatokat jelent. Pszichológiai és pedagógiai értelemben fontos szerepe van a megfigyeléseknek és vizsgálatoknak (beszéd, intelligencia, kognitív, szociális, érzékelési, motoros készségek) is. Ezek a vizsgálatok nemcsak a diagnózis felállítására szolgálnak, hanem a gyermek igényeihez mérten segítenek meghatározni, milyen típusú kezelés szükséges. A lehető leghatékonyabb fejlesztés csak akkor érhető el, ha pontos diagnózissal rendelkezünk a gyermek állapotáról. Ma már a fejlesztési lehetőségek tárháza nagyon széles skálán mozog, így a kommunikációs csatornák is könnyebben megnyithatók.

Ha a gyermek fejlődése késik, eltér vagy autisztikus viselkedést mutat, akkor mindenképp érdemes felkeresni a szakembereket, mert csak így látható tisztán az érintettség validitása.

AJÁNLOTT TERÁPIÁK:

- ABA terápia
- TEACCH
- Alapozó terápia
- Logopédia
- TSMT
- Ayres terápia
- Kutyaaterápia (canis terápia)
- Hippoterápia

AJÁNLOTT IRODALOM:

- Hannah L.: *Te is tudod! Hogyan foglalkozunk autizmussal élő kisgyermekkel?* AOSZ, Geobook, 2010.
- Quill K.A.: *Tedd-nézd-hallgasd-mondd.* Kapos Kiadó, Budapest, 2009.
- Attwood T.: *Különös gyerekek.* Animus Kiadó, Budapest, 2002.
- Clements J. – Zarkowska E.: *Viselkedésproblémák és autizmus spektrum zavarokban.* Kapos Kiadó, Budapest, 2007.

ALBERT SÁNDOR

PISA UTÁN, REFORM ELŐTT

Fura vagy inkább érthetetlen az a csend és beletörődés, ami tanulóink PISA-eredményeinek nyilvánosságra hozatala után Szlovákiában kialakult. Ezek a sokak által botrányosnak nevezett eredmények sem lépték át a lakosság, de még a közvetlenül érintett szakma ingerküszöbét, ahogy a milliárdos korrupciós botrányok sem. Úgy tűnik, a politikának sikerült megteremteni a társadalomban azt a fásultságot, azt az „úgysem tudok rajta változtatni” érzetet, hogy már semmire sem reagálunk. Ez viszont egy nagyon veszélyes állapot, mert a politika úgy manipulálhat bennünket, ahogy akar. Bármit „lenyelet” velünk. Akár azt is, hogy gyerekeink gyenge szerepléséért a pedagógus a felelős, de akár azt a magyarázatot is, hogyha másképpen lennének megfogalmazva a kérdések, a feladatok, akkor tanulóink jobban teljesítenének. Tehát egyfajta önámítás folyik, csak ne kelljen elmozdulnunk a jelenlegi langyos állóvízből, mert, ugye, az kényelmetlen és plusz munkával jár. A kérdés persze az, hogy meddig lehet ezt az igénytelenséget folytatni.

A felméréseknek, teszteleseknek vannak természetesen hívei és ellenzői. Némelyik országban (pl. Kanadában) a diákok mindennapi életéhez hozzátartoznak az írásbeli felmérések, másutt (pl. Finnországban) viszont az alsó tagozaton még osztályozás sincs. Az említett két ország mégis sikeresen szerepel a PISA-felmérésekben.

A porosz iskola szereti a fegyelmet, a szigort, és szívesen alkalmazza a diákok számonkérését (írásbeli vagy szóbeli feleltetését). Sajnos a feleltetést gyakran fegyelmező eszközként is alkalmazza, és szekundával jutalmazza azokat, akik nem készítik el a házi feladatukat, fegyelmezetlenül viselkednek a tanórán, stb.

Szlovákiában, az iskolai felméréket leszámítva, két hazai és két nemzetkö-

zi tesztelésben érdekeltek a tanulók. Az ötödikesek és kilencedikesek (Tesztelés 5 és Tesztelés 9) eredményei alapján néhány kerületben még rangsorolják is az iskolákat. A kérdés persze az, hogy összehasonlíthatóak-e a Duna utcai, dunaszerdahelyi vagy komáromi elit iskolák tanulóinak eredményei pl. a gömöri iskolák többségének eredményeivel, ahová 80-90%-ban szociálisan hátrányos helyzetű (többnyire roma) gyerekek járnak.

Véleményem szerint ezeknek a felméréseknek elsősorban a hozzáadott értéket kellene mérniük. Azt, hogy az elmúlt időszakban mennyit fejlődtek saját magukhoz képest a tanulók. Ebből viszont az is következik, hogy differenciáltan kellene mérni. Differenciálni ugyanis nemcsak az oktatás folyamatában kell, hanem az eredményeket is differenciáltan kell kezelni.

A nemzetközi felmérések közül Szlovákia a TIMS- és a PISA-felmérésekben vesz részt. A TIMS elsősorban azt méri, hogy a tanulók milyen mértékben sajátították el az előírt tananyagot. Sajnos ebben sem vagyunk sikeresek. A PISA kompetenciákat mér. Azt, hogy a tanulók képesek-e, illetve milyen mértékben képesek hasznosítani a tanulás folyamán megszerzett ismereteket. Három területen méri a kompetenciákat: az értő olvasás, a matematika és a természettudományok területén. Tanulóink a három évenként szervezett PISA-felmérések során mindhárom területen gyengén szerepelnek. Egyre gyengébben.

A szakértők egyszerűen botrányosnak tartják a 2015-ben elért eredményeket, mégsem történik semmi. A média egy-két cikk, egy-két riport erejéig foglalkozik a témával, a társadalom viszont nem reagál. Annak ellenére nem, hogy közben mindenki tisztában van azzal, hogy a gazdaság fejlődése, az ország teljesítőképessége elsősorban

a lakosság képzettségi szintjétől, tehát az oktatás színvonalától és minőségétől függ.

Az oktatási miniszter, Plavčan úr azt ígéri, hogy a készülő Nemzeti Oktatási és Nevelési Reformtervezet majd reflektál a PISA-eredményekre is. A reformelképzelések alaptézisei már ismertek. Ezek tartalmazzák mindazt, ami egy korszerű oktatási rendszer kiépítéséhez szükséges. A kérdés csak az, hogy az elképzelések megvalósításához lesz-e politikai akarat – és pénzforrás. De kérdés az is, hogy a tervezetben megfogalmazott elképzeléseket hogyan fogadja a pedagógus-társadalom. A változások ugyanis bizonytalanságot szülnek, és ezt senki sem szereti. Ezért a pedagógusok és az iskolák részéről is komoly ellenállás várható. Általánosságban ugyanis mindenki egyetért a változások szükségességével, de miért pont „én” legyek az érintett, miért pont „én” változzam meg? Nem véletlenül tartják az iskolákat a legkonzervatívabb intézményeknek. A beidegződött szokásokon, oktatási-nevelési módszereinken nem szívesen változtatunk, hát még a gondolkodásmódunkon!

Márpedig most éppen erről van szó. A gondolkodásunk és hozzáállásunk átértékelésére, tevékenységünk megváltoztatására van szükség. Tudatosítanunk kell, hogy megváltozott a tanár szerepe. A 21. században a pedagógus tevékenysége már nem merülhet ki az ismeretek egyszerű közvetítésében, átadásában. Ma a pedagógus elsősorban a koordinátor szerepét tölti be. Segít a diák önálló ismeretszerzésének megtervezésében és megvalósításában.

Az utolsó (2015-ös) PISA-eredmények arra is rámutattak, hogy Szlovákiában a gyerekek tanulmányi eredményei és a családi háttér között nagyon szoros összefüggés van. Az értelmiségi és a rendezett családi háttérrel rendelkező tanulók sokkal jobban

teljesítenek, mint a szociálisan hátrányos családból érkező tanulók. És ez a különbség a tanulási idő alatt folyamatosan nő. Az olló egyre tágabbra nyílik, ellentétben a sikeres országokkal (Kanada, Finnország, Lengyelország stb.), ahol ez a különbség folyamatosan csökken. Vajon miért?

Az említett országokban hat évre növelték az alapképzés (az alsó tagozat) időszakát. Ennek a szakasznak egyetlen célja van: minden gyerekkel elsajátíttatni az értő olvasást, írást és számolást. A hangsúly azon van, hogy ez alatt az idő alatt *minden diák* elsajátítsa az említett alapképzségeket. A leggyengébbek is! Az értő olvasás ugyanis a tanulás alfája és omegája. E nélkül a tanuló nem lehet sikeres a későbbiekben, a fizika, a földrajz tananyagának elsajátításában sem. Márpedig a mi gyerekeink éppen ezen a területen teljesítettek a leggyengébben.

A másik problémát az oktatás minősége jelenti. Szlovákiában még mindig a hagyományos oktatási módszerek alkalmazása van túlsúlyban. Ez elsősorban annak tulajdonítható, hogy a tantárgyak tartalma döntő többsége túl van méretezve. Az óriási mennyiségű tananyagot csak „leadni” lehet. Az élményszerű módszerek (problémamegoldó oktatás, projekt módszer, kooperatív oktatás, stb.) alkalmazása a szűkre szabott keretek között szinte megvalósíthatatlan. További gondot jelent a pedagógusok felkészületlensége az említett módszerek alkalmazására. Ez viszont a pedagógusképzés és a pedagógus-továbbképzések rovására írható. A tanárképző karokon fel kell adni azt a hozzáállást, hogy a képzés középpontjában a tantárgy tartalmának elsajátítása áll, és a tanítás fortélyainak elsajátítását a hallgató leendő munkahelyére, leendő iskolájára bízják. Véleményem szerint az egyetemeken elsődleges feladata az kell legyen, hogy a *tanárje-*

lölteket megtanítsák tanítani. Ezért az általános- és tantárgyi módszertanra, valamint a pedagógiai gyakorlatokra a mainál jóval nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Be kell vezetni a kompetencia-alapú tanárképzést!

Hasonlóképpen a gyakorló pedagógusoknak sem tantárgyakat kell tanítani, hanem a gyereket. Az elsődleges cél pl. a matematikában nem az integrálok, differenciálegyenletek, komplex számok stb. elsajátítása, hanem a matematika megszerettetése. Hasonlóképpen a testnevelési órákon sem az eredményekre, teljesítményekre kell törekedni, hanem a mozgás, az egészséges életmód megszerettetésére.

A pedagógus-társadalomra tehát óriási kihívások várnak. A legfontosabb feladatok közé tartozik:

- a pedagógusképzés gyökeres átalakítása;
- a gyakorló iskolák hálózatának kiépítése;
- a tanárképző karok felvételi rendszerének átalakítása – a tananyag számonkérése helyett a jelölt belső motivációjának feltárása;
- az iskolák szerkezeti átalakítása, amelynek része az alapképzés (alsó tagozat) 5-6 évre való bővítése;
- a tantárgyak tananyagainak legalább 30%-os redukálása;
- a lexikális ismeretanyag szűkítése;
- a pedagógusok autonómiájának növelése;
- a pedagógusok differenciált bérezésének bevezetése;
- az élménypedagógiai módszerek és a kooperatív oktatási formák térnyerése a hagyományos módszerek fokozatos háttérbe szorításával;
- az egyéni haladási tervekre épülő differenciált oktatás bevezetése.

Ezeket átgondolva, újragondolva, talán elkezdhethetünk valóban reformról és PISA-eredményekről beszélgetni.